

**Byla C-147/24 [Safi]<sup>i</sup>****Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. vasario 26 d.

**Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:***Rechtbank Den Haag* (Nyderlandai)**Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2024 m. vasario 26 d.

**Pareiškėja:**

V

**Atsakovas:***Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid***Pagrindinės bylos dalykas**

Skundas dėl atsisakymo suteikti išvestinę teisę gyventi Nyderlanduose pagal SESV 20 straipsnį trečiosios šalies piliečiui, kuris jau turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje ir yra vienas iš Nyderlanduose gyvenančio ir Nyderlandų pilietybę turinčio vaiko tėvų.

**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas**

SESV 20 straipsnio išaiškinimas, kiek tai susiję su galimu išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimu, kai trečiosios šalies pilietis, atsisakius suteikti jam teisę gyventi šalyje, neprivalo išvykti iš Sąjungos teritorijos, o gali grįžti į valstybę narę, kurioje turi teisę gyventi. Reikšmė, kuri tokiu atveju turi būti teikiama vaiko ir šio vieno iš tėvų priklausomumo santykiui, vaiko interesams, šeimos gyvenimo gerbimui ir galimai būtinybei vaikui pasinaudoti teise laisvai judėti. SESV 267 straipsnis.

<sup>i</sup> Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

## **Prejudiciniai klausimai**

I Ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad neatmestina, jog vienam iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, turi būti suteikiama išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi jo nepilnametis vaikas ir kurioje tas vaikas gyvena, bet nėra pasinaudojęs savo pilietinėmis teisėmis, o šis vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje?

Jei neatmestina, kad vienam iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, turi būti suteikiama išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi jo nepilnametis vaikas ir kurioje tas vaikas gyvena, bet nėra pasinaudojęs savo pilietinėmis teisėmis, o šis vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje:

II Ar iš SESV 20 straipsnio, atsižvelgiant į Direktyvos 2008/115 5 straipsnio a ir b punktus ir 6 straipsnio 2 dalį, esant priklausomumo santykiui, kuris pateisina išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal SESV 20 straipsnį, kyla sprendimą priimančios institucijos pareiga prieš įpareigojant vieną iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, nedelsiant išvykti į valstybę narę, kurioje jis turi leidimą gyventi ar kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti toje valstybėje narėje, įsitikinti, ar naudojimasis teise laisvai judėti ir laisvai gyventi šalyje atitinka vaiko interesus ir ar bus toliau užtikrinamas šeimos gyvenimas, ir ar į šiuos veiksmus turėtų būti atsižvelgiama nagrinėjant prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje?

## **Nurodytos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės nuostatos ir Teisingumo Teismo jurisprudencija**

Vaiko teisių konvencijos 3 straipsnis

EŽTK 8 straipsnis

SESV 20 straipsnis

Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 24 straipsniai

Direktyvos 2008/115/EB 5 ir 6 straipsniai

2022 m. gegužės 5 d. Sprendimas *Subdelegación del Gobierno en Toledo / XU ir QP* (C-451/19 ir C-532/19); 2011 m. kovo 8 d. Sprendimas *Zambrano* (C-34/09); 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Teisės gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį pobūdis)* (C-624/20); 2023 m. birželio 22 d. Sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nepilnamečio Nyderlandų piliečio motina tailandietė)* (C-459/20); 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Dereci* (C-256/11); 2021 m. sausio 14 d. Sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nelydimo nepilnamečio grąžinimas)* (C-441/19); 2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en*

*Veiligheid (Išsiuntimas – Medicininės kanapės) (C-69/21); 2021 m. kovo 11 d. Sprendimas État belge (Vieno iš nepilnamečio tėvų grąžinimas) (C-112/20)*

Išvados bylose *Zambrano (C-34/09)* ir *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Asmenys, susitapatinantys su Sąjungos vertybėmis) (C-646/21)*

### **Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos**

Pagal *Vreemdelingenwet 2000* (2000 m. Užsieniečių įstatymas) 8 straipsnį užsienietis kaip [Sąjungos pilietis] teisėtai gyvena Nyderlanduose, jeigu jo gyvenimas Nyderlanduose grindžiamas pagal SESV priimta teisės norma.

Pagal *Vreemdelingencirculaire 2000* (2000 m. Aplinkraštis dėl užsieniečių) B10/2.2 straipsnį turi būti tenkinamos visos šios teisėto gyvenimo šalyje sąlygos:

- „a) užsienietis turi įrodyti savo tapatybę ir pilietybę <...>;
- b) užsienietis turi nepilnametį vaiką <...>, kuris turi Nyderlandų pilietybę;
- c) užsienietis kartu su kitu iš tėvų arba vienas faktiškai prižiūri nepilnametį vaiką; ir
- d) užsieniečio ir vaiko priklausomumo santykis yra toks, kad vaikas būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, jei užsieniečiui būtų atsisakyta suteikti teisę gyventi šalyje.

<...>“

Pagal šią nuostatą užsieniečiui, kuris prašo suteikti leidimą gyventi šalyje kaip vaiku besirūpinantis vienas iš tėvų, toks leidimas nesuteikiamas, jeigu jis jau turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje.

### **Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas**

- 1 Pareiškėja yra Maroko pilietė; su sutuoktiniu, kuris yra Nyderlandų ir Maroko pilietis, ji turi nepilnametį sūnų, kuris yra Nyderlandų pilietis. Sūnus turi kalbos ir kalbėjimo vystymosi sutrikimą ir lanko specialią mokyklą. Vaiką bendrai prižiūri kartu gyvenantys tėvai. Dėl sveikatos problemų tėvas negauna darbo pajamų, o gauna socialinės paramos išmokas. Jis yra atleistas nuo pareigos dirbti.
- 2 Pareiškėja 1999–2014 m. gyveno Ispanijoje ir turi teisę ten gyventi; ši teisė tebegalioja, nepaisant to, kad pareiškėja Ispanijos institucijoms yra pateikusi prašymą dėl jos panaikinimo. Nuo 2014 m. pareiškėja gyvena Nyderlanduose, nors neturi galiojančio leidimo gyventi šalyje; ji niekada neturėjo kontakto su teisėsaugos institucijomis.

- 3 Pareiškėja pateikė prašymą suteikti jai, kaip Sąjungos piliečio šeimos narei, išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį; atsakovas atsisakė suteikti šią teisę. Pareiškėja Nyderlanduose nėra pateikusi jokių kitų prašymų. Tėvas ir sūnus niekada nesinaudojo judėjimo laisve.

### **Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai**

- 4 Pareiškėja tvirtina, kad gali remtis teise gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, nes sūnus yra nuo jos priklausomas. Dėl atsakovo atsisakymo suteikti šią teisę pareiškėja teigia, kad leidimas gyventi šalyje jai turi būti suteikiamas remiantis EŽTK 8 straipsniu.
- 5 Atsakovas atsisakymą suteikti teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį motyvuoja tuo, kad pareiškėja jau turi teisę gyventi Ispanijoje. Jis dar *ex officio* patikrino, ar pareiškėjai gali būti suteikiamas leidimas gyventi šalyje remiantis EŽTK 8 straipsniu. Atsakovas konstatavo, kad pareiškėjos privatus ir šeimos gyvenimas vyksta Nyderlanduose, tačiau nusprendė, kad Nyderlandų institucijų interesas nusveria asmeninį pareiškėjos ir jos šeimos interesą.
- 6 Iš to kylantis atsisakymas suteikti leidimą gyventi šalyje kartu reiškia nurodymą pareiškėjai nedelsiant išvykti į Ispaniją. Nepilnametis sūnus gali vykti kartu su pareiškėja, taigi jis neprivalo išvykti apskritai iš Sąjungos teritorijos.

### **Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas**

#### **a) *Išvestinės teisės gyventi šalyje ypatumai***

- 7 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis 2022 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendimu *XU ir QP* (C-451/19 ir C-532/19), daro išvadą, jog tam, kad būtų suteikiama išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, ne tik turi būti ypatinga situacija ir priklausomumo santykis, bet ir turi būti neįmanoma teisės gyventi šalyje kildinti iš antrinės Sąjungos teisės arba nacionalinės teisės (kaip pareiškėjos atveju). Taip yra dėl to, kad išvestinė teisė gyventi šalyje yra papildomo pobūdžio.
- 8 Išvestinė teisė gyventi Nyderlanduose suteikiama, kai yra priklausomumo santykis tarp vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, ir vaiko, kuris yra Nyderlandų pilietis ir gyvena Nyderlanduose, bet (dar) nepasinaudojo teise laisvai judėti ir laisvai gyventi kitoje šalyje. Jei atsisakoma suteikti teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, atsakovas dar *ex officio* išnagrinėja atitinkamą prašymą remdamasis EŽTK 8 straipsniu, bet ne išvestine Sąjungos teise ar nacionaline teise. Teismas taip pat apskritai *ex officio* nenagrinėja, ar teisė gyventi šalyje gali būti suteikiama pagal kurią nors kitą teisės nuostatą.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, pagal EŽTK 8 straipsnį reikalaujama iš esmės kitokio vertinimo nei pagal SESV 20 straipsnį.

Pirmuoju atveju valstybė gali palyginti individualų prašytojo (šėimos gyvenimo) interesą ir valstybės interesą ir šiuo atžvilgiu turi tam tikrą diskreciją. Tai reiškia, kad gali būti atsižvelgiama į tam tikrus veiksnius, kaip antai galimos objektyvios kliūtys kurti šėimos gyvenimą kitoje vietoje ir vaiko interesai. O pagal SESV 20 straipsnį abu šie interesai nėra lyginami. Lemiamą reikšmę turi tik vaiko ir vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, priklausomumo lygis.

- 10 Atsakovas atsisakė suteikti teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį remdamasis Teisingumo Teismo jurisprudencijos aiškinimu, pagal kurį išvestinė teisė gyventi šalyje suteikiama tik tuomet, kai yra toks vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, ir vaiko, kuris yra Sąjungos pilietis, priklausomumo santykis, kad, vienam iš tėvų nesuteikus teisės gyventi šalyje, vaikas privalėtų išvykti *apskritai iš Sąjungos teritorijos*.
- 11 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar nagrinėjant pareiškėjos prašymą pagal SESV 20 straipsnį pakanka taikyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos kylančius principus. Visų pirma teismas kelia klausimą, ar pareiškėjos turima teisė gyventi Ispanijoje reiškia, kad, siekiant įvertinti jos vaiko interesus, tereikia konstatuoti, kad užtikrinamos jo, kaip Sąjungos piliečio, teisės, nes jis neprivalo išvykti iš Sąjungos.
- 12 Teismas šiuo atžvilgiu laikosi nuomonės, kad, remiantis 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimu *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Teisės gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį pobūdis) (C-624/20)*, vertinant tėvų ir vaiko priklausomumo santykį dėl vaiko intereso reikia atsižvelgti į visas aplinkybes. Tai – vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, ir kito iš tėvų, kuris yra Sąjungos pilietis, nuolatinis gyvenimas kartu ir vaiko asmeninio ir tiesioginio ryšio su abiem tėvais buvimas. Nagrinėjamu atveju šios sąlygos tenkinamos. Vis dėlto atsakovas, atsisakydamas suteikti teisę gyventi šalyje, nenagrinėjo nei vaiko interesų, nei priklausomumo santykio buvimo ar poveikio šėimos gyvenimui.
- 13 Remiantis Teisingumo Teismo sprendimu *Subdelegación del Gobierno en Toledo (C-451/19 ir C-532/19)*, vien šėimos ryšio tarp Sąjungos piliečio ir trečiosios šalies piliečio nepakanka tam, kad būtų suteikiama išvestinė teisė gyventi šalyje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, iš to galima daryti išvadą, kad Teisingumo Teismas reikalauja tam tikro priklausomumo santykio.
- 14 Teismas konstatavo, jog pareiškėjos ir jos vaiko priklausomumo santykis yra pakankamai intensyvus tam, kad būtų galima suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį. Nesuteikus šios teisės, vaikas būtų priverstas išvykti kartu su pareiškėja. Visgi tuo pat metu yra ir vaiko ir jo tėvo priklausomumo santykis.
- 15 Jei vaikas, kuris yra Sąjungos pilietis, būtų priverstas išvykti iš Sąjungos, iš jo būtų atimama galimybė faktiškai naudotis pagal Sąjungos teisę suteikiamomis teisėmis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis

Teisingumo Teismo jurisprudencija, daro išvadą, kad būtent šios vaiko teisės pateisina išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą. Ši iš SESV 20 straipsnio kylanti teisė nėra vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, asmeninė teisė – ji yra iš Sąjungos pilietybės, kurią turi nuo šio vieno iš tėvų priklausomas nepilnametis vaikas, išvesta teisė.

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl SESV 20 straipsnio ir įpareigojimo išvykti iš Sąjungos teritorijos neribotai taikytina tokiu atveju, kai vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje nei ta, kurios pilietybę vaikas turi ir kurioje jis gyvena.

**b) Priklausomumo santykio vertinimas**

- 17 Kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, vertinant priklausomumo santykį reikia atsižvelgti į visas aplinkybes, pavyzdžiui, vaiko amžių ir emocinę raidą, ir vaiko interesus. Remiantis 2023 m. birželio 22 d. Sprendimu *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nepilnamečio Nyderlandų piliečio motina tailandietė)* (C-459/20), vaiko interesais galima remtis siekiant ne atmesti prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje, o neleisti priimti sprendimo, įpareigojančio šį vaiką išvykti iš Sąjungos teritorijos.
- 18 Remdamasi šiuo sprendimu Europos Komisija, atrodo, daro išvadą, kad, nagrinėjant prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, vaiko interesai vis dėlto negali būti svarbiausias argumentas.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo atsakyti, ar į vaiko interesus, privataus gyvenimo ir šeimos gyvenimo gerbimą institucijos turi atsižvelgti tik vertindamos priklausomumo santykį, ar atliekant vertinimą į šiuos aspektus reikia atsižvelgti apskritai ir jie turi būti laikomi svarbiu argumentu priimant sprendimą.
- 20 Iki šiol Teisingumo Teismas vaiko interesus tėra paminėjęs aiškindamas, į kokias aplinkybes reikia atsižvelgti vertinant priklausomumo santykio intensyvumą. Tai nebūtinai reiškia, kad vaiko interesai kitais aspektais nėra reikšmingi. Tiesiog ankstesnėse bylose nagrinėjant prašymą reikėjo susitelkti į priklausomumo santykio vertinimą. (Dėl priklausomumo santykio kylanti) būtinybė išvykti iš valstybės narės, kurioje vaikas gyvena ir kurios pilietybę jis turi, yra svarbi aplinkybė nagrinėjant prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, todėl turi būti papildomai išnagrinėta išsamiau, o ją nagrinėjant turi būti atsižvelgiama ir į vaiko interesus.
- 21 Atsakymas į šiuos klausimus iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos nėra aiškus. Teisingumo Teismas dar nėra vertinęs tokios situacijos, kokia nagrinėjama šioje byloje. Teismui yra aišku, kad tokiais atvejais, kai vienam iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, nebuvo suteikta teisė gyventi Sąjungoje dėl to, kad nebuvo priklausomumo santykio, vaiko interesai buvo svarbus veiksnys tik



vertinant šio santykio intensyvumą. Jei vis dėlto priklausomumo santykio buvimo vertinimas negali būti laikomas išsamiu klausimo, ar turi būti suteikiama išvestinė teisė gyventi šalyje, vertinimu, kyla klausimas, koku mastu už sprendimo priėmimą atsakinga institucija turi atsižvelgti į vaiko interesus galutinai nagrinėdama prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje.

**c) Būtinybė pasinaudoti teise laisvai judėti**

- 22 Pareiškėjos ir vaiko priklausomumo santykis yra toks, kad, jei pareiškėjai nebus suteikta teisė gyventi šalyje, vaikas turės vykti kartu su ja ir išvykti iš Nyderlandų, bet ne iš Sąjungos. Taigi vaikas bus priverstas pasinaudoti teise laisvai judėti ir laisvai gyventi kitoje šalyje.
- 23 Sprendime *Subdelegación del Gobierno en Toledo* Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal tarptautinės teisės principą draudžiama valstybei narei neleisti savo piliečiams atvykti į šalies teritoriją ir joje gyventi. Taigi valstybė narė negali įpareigoti savo piliečio išvykti iš savo teritorijos. Šiuo atveju dėl priklausomumo santykio kaip tik taip ir būtų.
- 24 Išvestinė teisė gyventi šalyje nėra vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, asmeninė teisė – ji yra iš Sąjungos pilietybės, kurią turi nuo šio vieno iš tėvų priklausomas nepilnametis vaikas, išvesta teisė. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, būtent vaiko teisės nulemia, ar vienam iš jo tėvų turi būti suteikiama teisė gyventi šalyje.
- 25 Jei Teisingumo Teismas SESV 20 straipsnį aiškintų taip, kad šiuo atveju pareiškėjai neturi būti suteikiama išvestinės teisės gyventi Nyderlanduose, tai reikštų, kad vaikas, kuris yra Sąjungos pilietis, dėl priklausomumo santykio būtų priverstas pasinaudoti teise laisvai judėti ir laisvai gyventi šalyje.
- 26 SESV 20 straipsnio prasmė ir tikslas yra vaiko, kaip Sąjungos piliečio, teisių užtikrinimas. Šiuo atveju vaikas turi pasinaudoti teise laisvai judėti ir laisvai gyventi šalyje tam, kad išlaikytų asmeninius ryšius su abiem tėvais. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, teisės esmė yra tokia, kad yra ir laisvė ta teise nesinaudoti. Ši laisvė panaikinama, kai vaikas dėl priklausomumo santykio yra priverstas vykti kartu su motina į Ispaniją.
- 27 Kyla klausimas, ar toks nepilnamečio Sąjungos piliečio įpareigojimas yra pateisinamas, kai vertinama tik tai, ar vaikas gali pasilikti Sąjungos teritorijoje. Kokie yra nepilnamečio Sąjungos piliečio interesai ir ar juos atitinka tai, kad jis privalo pasinaudoti teise laisvai judėti ir laisvai gyventi šalyje, išsamiau nenagrinėjama.
- 28 Vaiko interesai gali būti kaip tik likti valstybėje narėje, kurios pilietis jis yra. Į tokius vaiko interesus neatsižvelgiama, kai tereikia apsvarstyti, ar atsisakymas suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje reiškia, kad vaikas, kuris yra Sąjungos pilietis, turės išvykti apskritai iš Sąjungos. Tuomet kyla klausimas, ar galima

atsisakyti išsamiau apsvarstyti vaiko interesus, nes iš Sąjungos pilietybės kylančių jo teisių užtikrinimas pateisina išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą vienam iš jo tėvų.

- 29 Remiantis Chartija, kiekvienas vaikas turi teisę į nuolatinį asmeninius ryšius ir tiesioginį kontaktą su abiem tėvais, taip pat turi būti užtikrinama teisė į šeimos gyvenimą. Šeimos gyvenimas turi reikšmės tik vertinant priklausomumo santykio intensyvumą. Jei suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje atsisakoma dėl to, kad vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, nėra įpareigojamas išvykti iš Sąjungos, to pasekmės šeimos gyvenimui išsamiau nenagrinėjamos. Pavyzdžiui, šiuo atveju, siekiant užtikrinti šeimos vienovę, į Ispaniją turėtų išvykti ir sutuoktinis.
- 30 Atsisakydamas suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje atsakovas nenagrinėjo, kokios yra šeimos galimybės tęsti šeimos gyvenimą Ispanijoje. Kaip nurodė pareiškėja, tėvas neatitinka nuolatinio gyvenimo Ispanijoje sąlygų. Tokiu atveju vaikas turėtų nuspręsti, su kuriuo iš tėvų likti. To reikalauti iš vaiko negalima ir tai greičiausiai neatitiktų jo interesų. Be to, išlaikymo santykio yra saistomas ne tik vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, bet ir kitas iš tėvų, kuris yra Sąjungos pilietis.
- 31 Atsakovas apsvarstė šią aplinkybę atlikdamas vertinimą pagal EŽTK 8 straipsnį, bet bendram valstybės interesui teikė didesnę reikšmę. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pareiškėja šiuo atžvilgiu turi nurodyti ir įrodyti savo interesus, ir norėtų žinoti, ar atsakovas tokiu kaip šis atveju turi pareigą atlikti išsamesnį tyrimą.

**d) Vaiko interesų reikšmė**

- 32 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, vaiko interesai apima daugiau nei tik iš Sąjungos pilietybės kylančių teisių turėjimą ir užtikrinimą. Remdamasis Teisingumo Teismo jurisprudencija (išvada byloje *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Asmenys, susitapatinantys su Sąjungos vertybėmis)* (C-646/21) ir sprendimai *État belge (Vieno iš nepilnamečio tėvų grąžinimas)* (C-112/20) ir *Belgische Staat (Susituokusi nepilnametė pabėgėlė)* (C-230/21)) teismas daro išvadą, kad, nors prašytojas nėra nepilnametis, bylos baigtis pasekmių turės būtent jam, todėl nagrinėjant prašymą šioje byloje reikia atsižvelgti į vaiko interesus.
- 33 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad vaiko interesais galima remtis siekiant neleisti priimti sprendimo, įpareigojančio vaiką išvykti apskritai iš Sąjungos teritorijos. Vis dėlto nėra suformuotos jurisprudencijos, susijusios su atveju, kai vaikas turi išvykti tik iš savo valstybės narės teritorijos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas automatiškai nepreziūuoja, kad, Teisingumo Teismo manymu, vaiko interesams ir šeimos gyvenimo gerbimui neteiktina visai jokios reikšmės, kai, atsisakius suteikti teisę gyventi šalyje vienam



iš tėvų, vaikas neturi išvykti iš Sąjungos, bet turi vykti su šiuo vienu iš tėvų į kitą valstybę narę.

- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, kokią reikšmę tokioje kaip šiuo atveju situacijoje gali turėti Chartijos 7 ir 24 straipsniuose garantuojamos pagrindinės teisės, ir šiuo atžvilgiu nurodo generalinės advokatės E. Sharpston išvadą byloje *Zambrano* (C-34/09). Joje pažymėta, kad pagrindinių teisių apsauga apima naudojimąsi teise laisvai judėti.
- 35 Jei vertinant išvestinę teisę gyventi šalyje pakanka konstatuoti, kad prašytojas neturi išvykti iš Sąjungos, vaiko interesai apribojami konstatavimu, kad iš Sąjungos pilietybės kylančios jo teisės buvo užtikrintos. Kyla klausimas, ar ši argumentą galima pripažinti kiekvienoje konkrečioje Sąjungos pilietybės srityje.
- 36 Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad atliekant visus veiksmus, susijusius su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujama vaiko interesais. Vaiko interesų apsauga turi būti laikoma Sąjungos bendru tikslu. Vis dėlto Sąjungos teisėje, atrodo, nėra aiškiai nurodyta, kad sprendimą priimanči institucija kiekvienoje konkrečioje su užsieniečių teisine padėtimi susijusioje procedūroje turi nustatyti vaiko interesus.
- 37 Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas Bendrosiose pastabose taip pat pažymėjo, kad turi būti nustatyti vaiko interesai, ir nurodė, kaip. Kai vaiko interesai nustatyti, turi būti įvertinama jų reikšmė. Sprendime *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nelydimo nepilnamečio grąžinimas)* (C-441/19) Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad atliekant bet kokius veiksmus, susijusius su nepilnamečiais, pirmiausia turi būti vadovaujama vaiko interesais, bet išsamiau nenurodė, kokia reikšmė jiems turi būti skiriama.
- 38 Byloje *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Asmenys, susitapatinantys su Sąjungos vertybėmis)* (C-646/21) buvo prašoma pateikti išsamesnį paaiškinimą šiuo klausimu. Generalinis advokatas išvadoje šioje byloje, išdėstęs argumentus 54, 56, 58, 60 ir 61 punktuose, pateikė nuomonę, kad su Sąjungos teise nesuderinamas tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas, kai pirmiausia neatsižvelgiama į vaiko interesus arba pasveriami vaiko interesai, prieš tai kiekvienoje procedūroje nenustačius, kokie jie yra. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo manymu, atsakymas į klausimą byloje C-646/21 yra reikšmingas ir atsakant į prejudicinį klausimą dėl išsamesnio SESV 20 straipsnio išaiškinimo.
- 39 Sunku įžvelgti, kodėl valstybės narės teisiniai įsipareigojimai, kylantys iš Vaiko teisių konvencijos ir Chartijos, turėtų būti netaikomi arba nevysiškai taikomi nagrinėjant prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį. Jei Teisingumo Teismas šį straipsnį aiškintų taip, kad svarbu tik užtikrinti nepilnamečio sūnaus iš Sąjungos pilietybės kylančias teises, todėl atmetina, kad pareiškėja turi išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, pareiškėjos nepilnamečio vaiko interesai nebūtų toliau

svarstomi. Tokiu atveju atsakovas negalėtų įvykdyti iš Sutarties ir Sąjungos teisės kylančios pareigos atliekant bet kokius veiksmus, taigi taip pat – priimant sprendimą dėl pareiškėjos prašymo, visiškai atsižvelgti į vaiko interesus.

- 40 Net jei SESV 20 straipsnio prasmė ir tikslas yra Sąjungos piliečio pilietinių teisių užtikrinimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, tai negali reikšti, kad neturi būti apsvarstomi kiti vaiko interesai (pavyzdžiui, jo interesas galėti likti savo valstybėje narėje ir nebūti atskirtam nuo vieno iš savo tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis) ir į juos neturi būti atsižvelgiama nagrinėjant prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje.

**e) Šeimos gyvenimo gerbimas**

- 41 Sprendime *Dereci* (C-256/11) Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisė į šeimos gyvenimo gerbimą nesudaro Sąjungos piliečio statusu suteikiamų teisių esmės ir kad vien šios teisės nepakanka tam, kad Sąjungos piliečio, kuris nepasinaudojo teise laisvai judėti, situacija patektų į Sąjungos teisės taikymo sritį.
- 42 Šiuo atveju šeimos gyvenimas yra tikrai svarbus veiksnys vertinant priklausomumo santykį. Jei nebūtų galimybės suteikti pareiškėjai išvestinės teisės gyventi šalyje, šeimos gyvenimas sprendžiant klausimą, ar ši teisė jai turi būti suteikiama, neturėtų jokios reikšmės.
- 43 Išvestine teise gyventi šalyje siekiama užtikrinti, kad būtų galima faktiškai pasinaudoti Sąjungos piliečio, kuris su trečiosios šalies piliečiu susijęs priklausomumo santykiu, pilietinėmis teisėmis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, toks pasinaudojimas teisėmis apima ne tik teisę laisvai judėti, bet ir Chartija suteikiamas teises. Taigi kyla klausimas, ar svarstant, ar pareiškėjai turi būti suteikiama išvestinė teisė gyventi šalyje, yra pagrįsta visiškai jokios reikšmės neteikti vaiko šeimos gyvenimui. Priimdamas sprendimą atsakovas į šeimos gyvenimo argumentą visiškai neatsižvelgė.

**f) Direktyvos 2008/115 įgyvendinimas**

- 44 Atsisakymas suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje suponuoja, kad pareiškėja valstybės narės, kurioje pateikė prašymą, teritorijoje gyvena neteisėtai arba nebegyvena teisėtai. Tokiu atveju valstybė narė pagal Direktyvą 2008/115 turi priimti sprendimą grąžinti ir prireikus nurodyti, kad trečiosios šalies pilietis turi nedelsdamas grįžti į valstybę narę, kurioje turi teisę gyventi.
- 45 Iš esmės Direktyvoje 2008/115 reguliuojamas tik asmenų išvykimas iš valstybių narių, o ne jų priėmimas. Vis dėlto tuo, kad atsisakoma suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, konstatuojamas ir neteisėto gyvenimo šalyje faktas, taigi – iš esmės – remiantis šia direktyva nustatomas įpareigojimas išvykti iš Nyderlandų teritorijos. Pagal Direktyvos 2008/115 5 straipsnį valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, tinkamai atsižvelgia į, be kita ko, vaiko interesus ir šeimos gyvenimą.

- 46 Teisingumo Teismas yra pateikęs nuomonę dėl pareigos atsižvelgti į vaiko interesus (žr. 2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nelydimo nepilnamečio grąžinimas)*, C-441/19, 43–47, 51 ir 60 punktus) ir šeimos gyvenimą (žr. 2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – Medicininės kanapės)*, C-69/21, 88–91 punktus) prieš priimant sprendimą grąžinti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo paaiškinti, ar šios pareigos apimtis ir mastas yra tokie patys, kai sprendimas grąžinti nepriimamas, bet neteisėtas gyvenimas šalyje baigiamas tuo, kad trečiosios šalies piliečiui nurodoma nedelsiant išvykti į kitos valstybės narės teritoriją.
- 47 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, iš nurodytos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog nagrinėjant prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje atsakovui turi būti aišku, kad jis vykdo jam Direktyva 2008/115 nustatytą pareigą, todėl turi atsižvelgti į vaiko interesus ir šeimos gyvenimą, taip pat atsisakymo tenkinti prašymą pasekmes. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo paaiškinti, koks yra iš Direktyvos 2008/115 kylančių pareigų ir prašymo vertinimo pagal SESV 20 straipsnį santykis.
- 48 Nagrinėjamu atveju atsakovas išsamiau nenagrinėjo, kokių pasekmių turės atsisakymas tenkinti prašymą ir ar šeima tenkina ilgalaikio gyvenimo Ispanijoje sąlygas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tokioje kaip šiuo atveju situacijoje kyla pareiga pasiteirauti Ispanijos institucijų, ar šeimos gyvenimas Ispanijoje galėtų būti tęsiamas.
- 49 Remiantis Teisingumo Teismo išaiškinimu, Chartijos 7 ir 24 straipsniais užtikrinamos teisės nėra absoliutaus pobūdžio. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neprašo Teisingumo Teismo atsakyti, ar vaiko interesai ir šeimos gyvenimas Nyderlanduose pagrindžia pareigą suteikti pareiškėjai išvestinę teisę gyventi šalyje. Teismas tik prašo išsamiau paaiškinti nuostatas, pagal kurias atsakovas yra priverstas įpareigoti pareiškėją išvykti į Ispaniją, ir suteikti informacijos apie tai, ar priverstinio išvykimo į Ispaniją pasekmės šeimos gyvenimui yra svarbus veiksnys nagrinėjant, ar pareiškėjai turi būti suteikiama išvestinė teisė gyventi šalyje, ir, jei taip, ar tai implikuoja atsakovo pareigą atlikti tyrimą.
- 50 Teismas taip pat iš esmės klausia, ar Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalyje ir 5 straipsnyje numatyti įpareigojimai iš esmės nustato panašią pareigą institucijoms atlikti tyrimą, nagrinėjant vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, pateiktą prašymą suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje.
- 51 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikalingas pirmiau išdėstytų klausimų išaiškinimas tam, kad būtų galima priimti sprendimą pagrindinėje byloje.